

COVID-19 Salgını ve İtalya'nın Avrupa Birliği ile İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme - Gökçen Yavaş

İtalya'nın Avrupa Birliği ile ilişkileri, Covid-19 salgınıyla birlikte AB siyasi gündeminde son ayların en tartişmalı konularından biri haline geldi. Özellikle hızla yükselen hasta ve ölüm sayılarıyla salgının ilk etkisinin görüldüğü İtalya'ya yönelik AB'nin zamanında acil müdahale mekanizması geliştirememesi hem AB bütünleşmesi hem de İtalya-AB ilişkileri açasından soru işaretleri oluşturdu. Ancak, İtalya'nın yaşadığı bu süreç, ani ve yıkıcı olsa da önceki dönemlere kıyasla, ülkede AB bütünleşmesi ile ilgili temel mesele ve yaklaşımlarda henüz köklü bir değişime neden olmadı. Aksine, İtalya'da mevcut yapısal sorunların, salgınla birlikte gün yüzüne çıktığı ve AB ile ilişkilerin sürekliliğini koruduğu görüldü. Ayrıca, salgına yönelik kriz yönetiminde İtalya'nın AB düzeyinde sürdürdüğu politikaları, mevcut iç siyasi ve ekonomik meseleleriyle iç içe geçti. Bu yazı İtalya'da süregelen siyasi istikrarsızlık, popülizm ve teknokrasi, borç krizi ve ekonomik sorunlar gibi konuları ele alarak, bu başlıklar temelinde Covid-19 salgını sonucu ortaya çıkan krizin, İtalya-AB ilişkilerine etkisini değerlendirecek ve İtalya'nın AB bütünleşmesine yaklaşımını ele alacaktır.

Siyasi İstikrarsızlık

Siyasi istikrarsızlık, İtalya'da sonu gelmeyen bir sorun olarak görülmektedir. On yıllar boyunca farklı ideolojilerden gelen siyasi partilerin oluşturduğu kısa süreli koalisyonlar ise bu istikrarsızlığın en önemli nedenidir. İtalya'da Cumhuriyet tarihinin başlangıcı olan 1946'dan günümüze kadar toplam 66 hükümet görev almıştır. Çözüm olarak, 1993 sonrasında üç kez (2005, 2015 ^[1] ve 2017) seçim kanunu değerştirildi, fakat çoğunluk sistemi ile nispi temsil sistemini içeren son seçim kanunu da (*Rosatellum*) söz konusu istikrarsızlığı durduramadı ve hükümetler kırılgan koalisyonlar şeklinde kurulmaya devam etti. Örneğin, Mart 2018'de gerçekleşen seçimin ardından yaklaşık 3 ay sonra her ikisi de popülist parti olarak nitelendirilen Beş Yıldız Hareketi (BYH) ile Leg'nın bir araya gelmesiyle Giuseppe Conte başbakanlığında bir koalisyon kuruldu ama 14 ay sonra, Ağustos 2019'da Lega'nın lideri Matteo Salvini'nin uzlaşmasız tutumu nedeniyle sona erdi. Ardından Eylül 2019'da yine Conte'nin başbakanlığında bu kez BYH ile merkez Sol Demokratik Parti'nin anlaşmasıyla kurulan koalisyon ise şimdilik varlığını sürdürüyor. İtalya'da son yıllarda ekonomik, sosyal meseleler ve sağlıkla ilgili yaşanan krizler de dikkate alındığında, siyasi istikrarın sağlanması

ve korunması için yapısal ve kurumsal değişimler kaçınılmaz gözüküyor.^[ii]

Popülizm ve Teknokrasi

İtalya'da koalisyonların sürdürülebilirliği, neredeyse son on yıldır merkez sağ ve merkez sol arasındaki gerilimden çok, son örneklerde olduğu gibi, popülist ve teknokratik tercihlerle belirlenmektedir. Esasen, İtalyan siyasetinde teknokrasiye, 1990'lardan itibaren AB ile Ekonomik ve Parasal Birliğe gidilen yolda ülkede hızla etkisini gösteren finansal ve ekonomik sorunlarla birlikte gereksinim duyulmuştu. Bu çerçevede, daha çok merkez solun desteğiyle, Carlo Azeglio Ciampi, Lamberto Dini ve 2011'de Silvio Berlusconi sonrası Mario Monti gibi AB'nin temel ilkelerini takip eden teknokrat başbakanlar görev yaldılar. 2018'de popülist, Avrupa-şüpheli ve sistem karşıtı BYH ile göçmen karşıtı, Avrupa-şüpheli ve sağ/milliyetçi popülist söylemlere sahip Lega Partisi arasında kurulan koalisyonda başbakanlık görevini yürüten Conte de daha çok teknokrat kimliğiyle öne çıkıyor.^[iii] BYH, mevcut sorunların çözümünde, örneğin Avro krizi ve göçmenlerle ilgili yeni düzenlemelerin getirilmesinde popülist yaklaşımlar sergilemiş olsa da, teknokrasiye de sıcak bakan bir parti.^[iv] Öte yandan, teknokrasinin, yükselen popülist eğilimleri dengeleyici mi, yoksa destekleyici mi bir yönelim göstereceği ilerleyen yıllarda daha belirgin hale gelebilir. Bu eğilimler, göç, bütçe, verimlilik ve işsizlik gibi konularda karar alma ve AB ile ilişkilerin şekillenmesi açısından büyük ölçüde önem taşımaktadır.

Borç Krizi ve Ekonomik Sorunlar

Özellikle 2008'de ortaya çıkan finansal krizin İtalya için uzun vadede önlenemez sonuçları oldu ve ülke krizi takiben kamu borcu ve bütçe açığının GSYH'ye oranlarının artması, üretkenlik oranlarında azalma, KOBİ'ler üzerindeki

maliyetlerin artması ve işsizlik gibi sorunlarla başa çıkmak durumunda kaldı. Bu koşullara istinaden zamanla Avro bölgesinin en kırılgan üyelerinden biri haline gelen İtalya'nın İstikrar ve Büyüme Paktı kriterlerinden uzaklaşması, AB'nin ekonomi ve para politikalarının geleceği açısından da sorun teşkil etmektedir.^[v] Örneğin, İtalya'nın 2019 sonundaki [kamu borcunun GSYH'ye oranı](#) %134,8'dir ve kısa vadede covid-19 salgının getirdiği ekstra finansal ve mali yük nedeniyle daha da [artıp artmayacağı önem kazanmaktadır](#).

Covid-19 Salgını

İtalyan hükümeti Covid-19 salgını sürecinde AB ile ilişkilerinde dayanışma ve işbirliği taleplerini sürekli dile getirdi ve AB'den salgınla mücadele ve önlem politikaları konusundaki beklentilerinin karşılanması için ısrarcı bir tutum takındı. Örneğin hükümet Nisan ayı boyunca salgının maddi yükünü korona tahvilleri yoluyla ortak paylaşma niyetini sıklıkla dile getirdi. Bu yolla İtalya Mayıs ayında Avrupa Kurtarma Fonu'ndan toplam 172 milyar Avro yardım sağladı. Bu süreçte İtalya'nın sürdürdüğü politikanın öncelikle yaşanan krize kısa vadede çözüm üretmek amacına yönelik olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında, Nisan ayında yapılan bir araştırmada süreçle ilgili olarak İtalyan kamuoyunun İtalyan hükümetine %71 ve Başbakan Conte'ye %56 oranında destek vermesi, halkın da acil çözüm odaklı, iletişimsel ve şeffaf bir yönetim anlayışını tercih ettiğini ortaya koymuştur.

Yine bu dönemde en çok ilgi çeken nokta ise, Lega üyesi ve Veneto Bölgesel Yönetimi Başkanı Luca Zaia'nın halkın taleplerine yönelik yürüttüğü politikalarından ötürü %51 oranında desteğe ulaşmış olmasıydı. Kriz döneminde dahi Avrupa-şüpheli ve göçmenleri suçlayıcı popülist söylemini elden bırakmayan ve AB üyeliğini sonlandırmayı vadeden Salvini'nin ise sadece %29 oranında halk desteği alabilmiş olması önemlidir.^[vi] Dolayısıyla, İtalya'da daha önce görülmemiş ve olağanüstü olarak adlandırılabilir bu kriz döneminde halkın popülist söylemlerin aksine hem içte hem AB düzeyinde bütünleştirici, güvenilir ve çözüm

odaklı bir yaklaşımı tercih ettiği görüldü.

AB ile İlişkiler

İtalya'nın AB bütünleşmesi sürecinde sıklıkla dile getirdiği finansal kriz, bütçe meselesi ve diğer ekonomik ve sosyal sorunların, Covid-19 salgınında tekrar gözler önüne serilmesi sürpriz olmadı. Özellikle 2008 krizini takiben İtalya'nın bir yandan AB'nin en sanayileşmiş ülkeleri ve büyük ekonomileri arasında yer alması,^[vii] diğer yandan finansal ve ekonomik sorunlarla uğraşması, ülkede AB'ye yönelik güven sorununu da beraberinde getirmişti. Bu çerçevede Covid-19 krizi sırasında İtalyan kamuoyunda [AB müdahalesini yetersiz bulanların %41'e ulaşması](#) elbette şaşırtıcı değildi. Benzer şekilde, İtalyan kamuoyunun hem 2011-2012 döneminde finansal krizin etkileriyle, hem de 2015-2016'da göçmenlerin ülkeye gelişindeki yoğunluk nedeniyle AB'ye destek ve güven oranlarında düşüşler yaşanmıştı.^[viii] Ayrıca, ülkede yıllardır hakim olan Avrupa-şüpheli, egemenlikçi ve popülist politikaların, İtalya'yı siyasi, ekonomik, finansal ve göç gibi konularda, bir asırdır uğruna mücadele ettiği demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları gibi Avrupa değerleriyle çelişen bir yöne itmekte olduğu da ortadadır. Yine de bu tür krizlerin AB ile işbirliği halinde aşılması için, İtalyan hükümeti ve diğer siyasi elitlerin öncelikle güçlü demokratik siyasi kurumların sürekliliğini ve siyasi istikrarı sağlamak ve krizlere yönelik çözüm odaklı politikalar üretmek amacını taşımaları gerekmektedir. Bu açıdan, İtalya'yı yalnızlaştıran egemenlikçi ve popülist söylemlerin ve uygulamaların yanında, ileriye yönelik AB ile bütünleşme konusunda kararlı politikalar da sürdürülmektedir. Örneğin, AB kurumlarıyla işbirliği halinde ve özellikle Brexit sonrasında AB içinde Fransa, Almanya ve İspanya gibi üyelerle birlikte karar alma süreçlerinde etkin rol oynamak da İtalyan siyasetçilerinin öncelikleri arasında sıklıkla dile getirilmektedir.^[ix]

Sonuç

Covid-19 salgınının etkisi şüphesiz İtalya'da hem diğer ülkelerle karşılaştırıldığında çok erken hem de oldukça derinden hissedilmiştir. Bu süreçte İtalya'nın kriz yönetimi yaklaşımı yerel, ulusal ve AB düzeylerinde olmuştur. Halk sağlığıyla doğrudan ilişkili salgının yarattığı kriz, önceden süregelen finansal, ekonomik ve sosyal sorunlara bir yenisini eklemiştir. Öte yandan, ülkenin kronikleşen istikrarsızlık sorununun giderilmesi, yapısal ve kurumsal reformlar, kısa ve uzun vadede karar alma mekanizmalarının sağlıklı işlemesi açısından da önem taşımaktadır. Böylece, İtalya'nın hem genel hem de salgınla mücadele ve önlem amaçlı politikalarının, ulusal ve AB düzeyinde sürdürülebilirliği sağlanabilecektir. Ülkedeki popülist politikalarla, birçok konuyu içeren çözüm odaklı kriz yönetimi yaklaşımı arasındaki tercihler de İtalya'nın AB ile ilişkilerini doğrudan etkilemektedir. Örneğin, salgın sürecinde İtalyan hükümeti AB ile yakın diyalog içinde olmuş ve özellikle finansal konularda daha sıkı bir işbirliği beklentisine girmiştir. Sonuç olarak, AB bütünleşmesi dahilinde önümüzdeki bir yıla ışık tutacak başlıca konular, salgının seyri ve olası reformların siyasi istikrar açısından oluşturacağı açılımlar ve ekonomik önlemlerin sağlık, finans ve işsizlik gibi meselelere olan etkileri olarak sıralanabilir.

Notlar

^[i]“*Italicum*” olarak adlandırılan 2015 seçim kanunu, hiçbir seçimde uygulanmadı. Kanun, 2016'daki anayasa değişikliği referandumu sonrasında ve 2017'de seçim kanununun değişmesiyle gelmesiyle ortadan kalktı.

^[ii]İtalya'da 29 Mart 2020'de gerçekleştirilmesi planlanan, İtalyan Parlamentosu'nda (hem Senato hem Temsilciler Meclisi'nde) milletvekili sayısını azaltmaya yönelik anayasa değişikliği referandumu salgın nedeniyle ertelendi.

^[iii]İtalya’da bazen teknokrasi ve popülizmin birbirlerine zıt kavramlar olmadığı gerekçesiyle “tekno-popülist” terimi de kullanılmaktadır. Bkz: Christopher J. Bickerton ve Carlo Invernizzi Accetti, “Techno-populism as a new party family: The case of the Five Star Movement and Podemos”, *Contemporary Italian Politics*, Cilt 10, No 2, 2018, s. 132-150.

^[iv]Marta Musso ve Marzia Maccaferri, “At the origins of the political discourse of the 5-Star Movement (M5S): Internet, direct democracy and the ‘future of the past’ “, *Internet Histories*, Cilt 2, No 1-2, 2018, s. 98-120.

^[v]Gianni Toniolo, “An Overview of Italy’s Economic Growth”, Gianni Toniolo (der.),*The Oxford Handbook of The Italian Economy Since Unification*, Oxford: Oxford University Press, 2013 içinde, s. 26-30.

^[vi]Statista Research Department, “[Opinions on Italian government’s reponse to coronavirus 2020](#)”, 3 Haziran 2020, ve “[Public trust in political leaders in Italy 2020](#)”, 17 Haziran 2020.

^[vii]İtalya, AB bütçesine en fazla katkıda bulunan üçüncü ve Avro bölgesinde en büyük ekonomiye sahip üçüncü ülke konumundadır.

^[viii]Nicolò Conti, Francesco Marangoni ve Luca Verzihelli, “Euroscepticism in Italy from the Onset of the Crisis: Tired of Europe?”, *South European Society and Politics*, 2020.

^[ix]2017’de Roma Antlaşması’nın 60. yıl dönümünde Matteo Renzi’nin AB bütünleşmesine desteğini belirtmesi, Conte’nin 2018’de yaşanan bütçe krizinde AB Komisyonundan işbirliği beklentisi, yine Conte’nin salgın yönetimi sürecinde

Merkel ve Macron ile diyalog içinde olması gibi örnekler göze çarpmaktadır.

Gökçen Yavaş, Lisansını 1999'da Ege Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde tamamladı. Daha sonra 2002'de Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler alanında Yüksek Lisans derecesini, 2010'da Marmara Üniversitesi AB Enstitüsü'nde AB Siyaseti ve Uluslararası İlişkileri alanında Doktora derecesini aldı. Doktora sonrası araştırmalarını, 2017-2018'de The Centre for the History of Political Thought, Queen Mary University of London'da sürdürmüştür. Uluslararası Güvenlik, Avrupa Birliği ve İtalya'nın Dış Politikası başlıca çalışma alanlarıdır. Halen Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Bu yazıya atıf için: Gökçen Yavaş, “Covid-19 Salgını ve İtalya’nın Avrupa Birliği ile İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Panorama*, Çevrimiçi Yayın, 31 Ağustos 2020, <https://www.uikpanorama.com/blog/2020/08/31/covid-19-salgini-ve-italyanin-avrupa-birligi-ile-iliskileri-uzerine-bir-degerlendirme/>

Telif@UIK*Panorama*. Bu yazının tüm çevrimiçi ve basılı telif hakları *Panorama* dergisine aittir. Yazıda yer verilen görüşler yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, *Panorama* Yayın Kurulunu, dergi editörlerini ve diğer yazarları bağlamaz.